

# ผัง นามศัพท์ (๑)

## นามนาม

นามหรือชื่อที่ใช้เรียกคน, สัตว์, ที่, สิ่งของ, สภาวะ ต่างๆ มี ๒ คือ

### สาธารณนาม

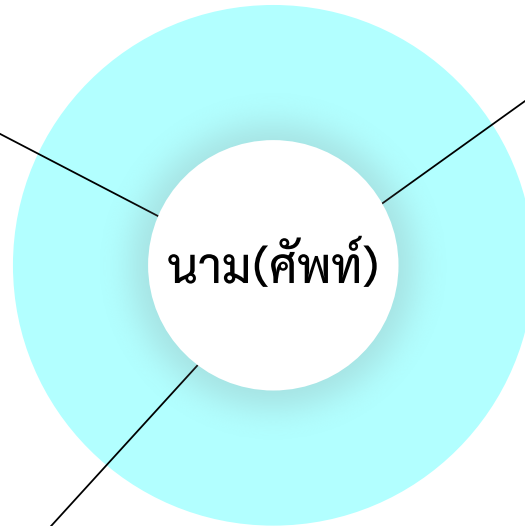
ชื่อที่ใช้เรียกได้ทั่วไป ไม่เจาะจง เช่น

- เถโร พระเถระ
- หตถิ ช้าง
- นคร เมือง
- สนติ ความสงบ

### อสาธารณนาม

ชื่อที่ใช้เรียกเฉพาะเจาะจง ไม่ทั่วไป เช่น

- อานนโท (พระเถระชื่อ)อานนท์
- เอราวโณ (ช้างชื่อ)เอราวัณ
- สาวตถิ (เมืองชื่อ)สาวัตถิ



## ปุริสศัพท์นาม

คำที่ใช้แทนบุคคล สิ่งต่างๆ ที่ถูกกล่าวถึง หรือแทนตัวผู้พูดหรือผู้ฟัง จัดเป็น ๓ คือ

**ปฐมบุรุษ\*** หมายถึง บุคคล สิ่งต่างๆ ที่ถูกกล่าวถึง ภาษาบาลีใช้ **ต ศัพท์** (เขา, มัน)

**มัธยมบุรุษ** หมายถึง ผู้ฟัง หรือผู้ที่พูดด้วย ภาษาบาลีใช้ **ตุมห ศัพท์** (คุณ)

**อุตตมบุรุษ** หมายถึง ตัวผู้พูดเอง ภาษาบาลีใช้ **อมห ศัพท์** (ผม)

\* นามนามทั้งหมด จัดเป็นปฐมบุรุษ

## ศัพท์นาม

นามที่ใช้แทนนามนาม ที่ออกชื่อมาแล้ว เป็นต้น

### วิเสสนศัพท์นาม

ศัพท์นามที่ใช้ประกอบนามนาม เพื่อระบุบุคคล หรือสิ่งต่างๆ มี ๒ คือ

**นิยม** วิเสสนศัพท์นาม ศัพท์นามที่ใช้ประกอบนามนาม เพื่อระบุอย่างเจาะจงว่าเป็นใคร หรือสิ่งใด ไกลหรือใกล้ เช่น **ต (นั่น) เอต (นั่น) อิม (นี้) อมุ (โน้น)**

**อนิยม** วิเสสนศัพท์นาม ศัพท์นามที่ใช้ประกอบนามนาม เพื่อระบุ แต่ไม่เจาะจง ไม่แน่ชัดว่าเป็นใคร หรือสิ่งใด เช่น **ย อณฺญ อณฺญตร-อณฺญตม ปร-อปร กตร-กตม เอก-เอกจจ-อปฺเปกจจ สพฺพ อุภย ก็**

## คุณนาม

นามที่แสดงลักษณะของนามนาม (ให้รู้ว่าดีหรือชั่ว เป็นต้น) มี ๓ ชั้น คือ

**ปกติ** แสดงลักษณะของนามนาม อย่างปกติ เช่น ภูต “อ้วน”

**วิเสส** แสดงลักษณะของนามนามพิเศษกว่าปกติ เมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นๆ เช่น **อติภูต ภูตฺตร ภูตฺย “อ้วนกว่า”**

**อติวิเสส** แสดงลักษณะของนามนามพิเศษมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นๆ เช่น **อติวิย ภูต ภูตฺตม ภูตฺฐ ภูตฺยิสฺสก “อ้วนที่สุด”**

### สังขยาคุณนาม

#### ปกติสังขยา

นับจำนวน: เอก ทฺวิ ตติ จตุ

#### ปุรณสังขยา

นับลำดับ: ปฐม ทุตฺย ตตฺย จตฺตถ

### เทียบประเภทคำ

ไทย	บาลี	
นาม	นามนาม	นาม(ศัพท์)
สรรพนาม	ศัพท์นาม	
คุณศัพท์	คุณนาม	

นาม(ศัพท์) เป็นชื่อเรียกรวมของนามทั้ง ๓

# ผัง นามศัพท์ (๒)

นามนาม (และปुरुสศัพท์นาม) มี **ลิงค์** และ **การันต์** เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละศัพท์ เช่น คำว่า ปุริส (ผู้ชาย) ลงท้ายด้วยสระ อ เป็น **อการันต์ ปุงลิงค์** (เพศชาย) คำว่า อิตถิ (ผู้หญิง) ลงท้ายด้วยสระ อี เป็น **อิการันต์ อิตถิลิงค์** (เพศหญิง)



## การันต์จำแนกตามลิงค์

ปุงลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อ อิ อี อุ อู  
 อิตถิลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อา อี อี้ อุ อู  
 นปุงสกลิงค์ มีการันต์ ๓ คือ อ อิ อุ

ปุงลิงค์	อิตถิลิงค์	นปุงสกลิงค์
อ (ชน)	อา (ภรรยา)	อ (กุล)
อิ (มุณี)	อิ (รัตติ)	อิ (อกซี)
อี (เสฏฐิ)	อี (นารี)	
อุ (ครุ)	อุ (รชช)	อุ (วตถ)
อู (วิณญ)	อู (วธ)	

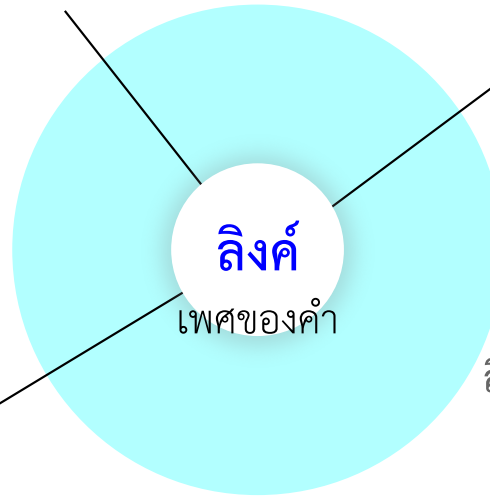
### การันต์พิเศษบางศัพท์

โค (วัว)	โอการันต์
สา (หมา)	อาการันต์
กี (หรือ, อะไร)	นิกคหิตการันต์

\* หมายถึง สระท้ายคำที่ยังมิได้ลงวิภัติ และ คำ/ศัพท์ ที่ยังไม่ได้ลงวิภัติใดๆ เรียกว่า 'ศัพท์เดิม'

## ลิงค์ ๓ (ประเภท)

ปุงลิงค์ เพศชาย  
 อิตถิลิงค์ เพศหญิง  
 นปุงสกลิงค์ ไม่ใช่เพศชาย ไม่ใช่เพศหญิง



## การจัดลิงค์ ๒

### จัดตามกำเนิด

จัดลิงค์ของคำให้ตรงตามกำเนิดเดิมของสิ่งนั้น เช่น  
 ผู้ชาย กำเนิดเป็นเพศชาย กำหนดให้คำว่า ปุริโส (ผู้ชาย) เป็นปุงลิงค์  
 ผู้หญิง กำเนิดเป็นเพศหญิง กำหนดให้คำว่า อิตถิ (ผู้หญิง) เป็นอิตถิลิงค์  
 จิต กำเนิดไม่ใช่เพศชาย ไม่ใช่เพศหญิง กำหนดให้คำว่า จิตต (จิต) เป็นนปุงสกลิงค์

### จัดตามสมมุติ

จัดลิงค์ตามสมมุติของภาษา ไม่ตรงตามกำเนิดเดิมของสิ่งนั้น เช่น  
**เม็ย** กำเนิดเป็นเพศหญิง แต่สมมุติให้คำว่า **ทาโร** (เม็ย) เป็นปุงลิงค์ (เพศชาย)  
**ประเทศ** กำเนิดไม่ใช่เพศชาย ไม่ใช่เพศหญิง แต่สมมุติให้คำว่า **ปเทโส** (ประเทศ) เป็นปุงลิงค์ (เพศชาย)  
**แผ่นดิน** กำเนิดไม่ใช่เพศชาย ไม่ใช่เพศหญิง แต่สมมุติให้คำว่า **ภูมิ** (แผ่นดิน) เป็นอิตถิลิงค์ (เพศหญิง)

## ลิงค์ของนามศัพท์

### ลิงค์ของนามนาม

- (๑) นามนามศัพท์เดี่ยว เป็นได้ลิงค์เดี่ยว  
 อาทิ จ: อาทิ จโจ ปุ; อาภา: อาภา อิต; กุล: กุล นป.
- (๒) นามนามเป็น ๒ ลิงค์
  - นามนามศัพท์เดี่ยว มีรูปเดี่ยว เป็นได้ ๒ ลิงค์  
 อกฺขร: อกฺขโร ปุ. อกฺขริ นป.; มน: มโน ปุ. มนํ นป.
  - นามนามมีมูลศัพท์เดี่ยว  
 เปลี่ยนสระท้ายศัพท์เป็นเครื่องหมายให้ต่างลิงค์กัน  
 (โดยลง อา อี อีนิ ปัจจัย เครื่องหมายอิตถิลิงค์)  
 อุปาสก: อุปาสโก ปุ. อุปาสิกา\* อิต.; เถร: เถโร ปุ. เถรี อิต.  
 \* แปลง อก เป็น อิกา

### ลิงค์ของคุณนาม

คุณนามเป็นได้ ๓ ลิงค์ (เปลี่ยนลิงค์ตามนามที่มันไปขยาย)  
**ภูโล** เถโร ปุ.; **ภูลา** เถรี อิต.; **ภูล** กุล นป.

### ลิงค์ของศัพท์นาม

ปुरुสศัพท์นาม: **ต** (เขา) เป็น ๓ ลิงค์ **ตุมท/อมท** เป็น ๒ ลิงค์ (ปุ. อิต.)  
 วิเสสนศัพท์นาม เป็นได้ ๓ ลิงค์ (เปลี่ยนลิงค์ตามนามที่มันไปขยาย)

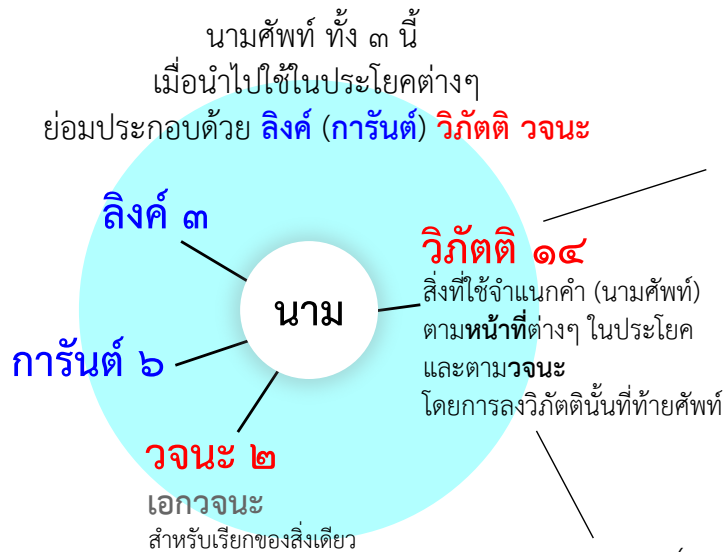
# ผัง นามศัพท์ (๓)

## การนำนามศัพท์ไปใช้ในประโยค

นามนาม ที่ประกอบด้วย **ลิงค์** และ **การันต์** นี้ เมื่อจะนำไปใช้ในประโยค ให้ลง **วิภัตติ** ท้ายคำ ตามหน้าที่และตาม **วจนะ** ที่ต้องการ เช่น

คำกริยา	ให้ลง	ฝ่ายเอกวจนะ	คือ	ท้ายคำ	เป็น	แล้วแปลงรูปเป็น	แปลว่า	ตัวอย่างประโยค
เมื่อทำหน้าที่เป็นประธาน	ให้ลง <b>ปฐมาวิภัตติ</b>	ฝ่ายเอกวจนะ	คือ	ลิ	เป็น <b>ปฐมา</b>	แล้วแปลงรูปเป็น <b>ปฐมา</b>	‘ผู้ชาย(คนเดียว)’	<b>ปฐมา</b> นิสีทติ. ผู้ชาย นั่งอยู่.
		ฝ่ายพหูวจนะ	คือ	โย	เป็น <b>ปฐมาโย</b>	แล้วแปลงรูปเป็น <b>ปฐมา</b>	‘ผู้ชาย(หลายคน)’	<b>ปฐมา</b> นิสีทติ. ผู้ชาย ท. (ทั้งหลาย) นั่งอยู่.
เมื่อทำหน้าที่เป็นกรรม	ให้ลง <b>ทุติยาวิภัตติ</b>	ฝ่ายเอกวจนะ	คือ	อ	เป็น <b>ทุติยา</b>	แล้วแปลงรูปเป็น <b>ทุติยา</b>	‘ซึ่งผู้ชาย(คนเดียว)’	<b>ทุติยา</b> ปฐมา. เขาเห็น (ซึ่ง)ผู้ชาย.
		ฝ่ายพหูวจนะ	คือ	โย	เป็น <b>ทุติยาโย</b>	แล้วแปลงรูปเป็น <b>ทุติยา</b>	‘ซึ่งผู้ชาย(หลายคน)’	<b>ทุติยา</b> ปฐมา. เขาเห็น (ซึ่ง)ผู้ชาย ท.
เมื่อใช้แสดงความเป็นเจ้าของ	ให้ลง <b>ฉฐฐวิภัตติ</b>	ฝ่ายเอกวจนะ	คือ	ส	เป็น <b>ฉฐฐ</b>	แล้วแปลงรูปเป็น <b>ฉฐฐ</b>	‘ของผู้ชาย(คนเดียว)’	<b>ฉฐฐ</b> รโถ. รถ ของผู้ชาย.
		ฝ่ายพหูวจนะ	คือ	นิ	เป็น <b>ฉฐฐนิ</b>	แล้วแปลงรูปเป็น <b>ฉฐฐ</b>	‘ของผู้ชาย(หลายคน)’	<b>ฉฐฐ</b> รโถ. รถ ของผู้ชาย ท.

ในการประกอบศัพท์หรือแปลบาลี หากนักศึกษายังต้องลงวิภัตติแล้วแปลงตามกฎเกณฑ์ที่ละศัพท์ๆ เช่นนี้ ย่อมไม่สะดวกแน่นอน ฉะนั้น การท่องแบบแจกวิภัตติให้ได้คล่องแคล่วเสียก่อนจึงจำเป็นมาก



หน้าที่ในประโยค	วิภัตติ ๑๔	เอกวจนะ	พหูวจนะ	อายุตนิบาต (คือ คำแปลไทย เชื่อมต่อความหมายระหว่างศัพท์)
ประธาน	ปฐมาวิภัตติ	ที่ ๑	ลิ โย	อ. (อันว่า)
กรรม-สิ่งที่ถูกทำ	ทุติยาวิภัตติ	ที่ ๒	อ โย	ซึ่ง, สู, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะ
เครื่องทำ	ตติยาวิภัตติ	ที่ ๓	นา หิ	ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้ง
ผู้รับมอบ	จตุตถวิภัตติ	ที่ ๔	ส นิ	แก่, เพื่อ, ต่อ
ที่ที่จากไป	ปัญจมีวิภัตติ	ที่ ๕	สฺมา หิ	แต่, จาก, กว่า, เหตุ, เพราะ
ความเป็นเจ้าของ	ฉฐฐวิภัตติ	ที่ ๖	ส นิ	แห่ง, ของ, เมื่อ
สถานที่-เวลาที่ทำ	สัตตมีวิภัตติ	ที่ ๗	สฺมิ สฺ	ใน, ใกล้, ที่, ณ, บน, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ
คำร้องเรียก	อาลปนนะ		(ลิ โย)	แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่

**กติปยศัพท์**  
ศัพท์นามนาม จำนวนเล็กน้อย มีวิธีแจก/แปลงวิภัตติ เป็นของตนเองโดยเฉพาะ ไม่แจกอย่างศัพท์นามนามทั่วไป มี ๑๒ ศัพท์: อตต-พฺรหม-ราช ภควนตุ-อรหนต-ภวนต สตุ-ปิตุ-มาตุ มน-กมม-โค ๖ ศัพท์: มขวา ปุมา ยฺวาท สา สา อทุธา

**การแจก(นามนามด้วย)วิภัตติ**  
การแจกวิภัตติ คือการลงวิภัตติท้ายนามศัพท์\* พร้อมทั้งแปลงรูปศัพท์ไปต่างๆ ตามกฎเกณฑ์การแปลงในการันต์และลิงค์นั้นๆ ตั้งแต่ปฐมาวิภัตติ เอกวจนะ (ลิ) จนถึงอาลปนวิภัตติ พหูวจนะ (โย) ทำให้ได้รูปศัพท์ที่พร้อมใช้งานในประโยคครบทุกวิภัตติ เมื่อท่องจำได้ ก็สามารถประกอบศัพท์และแปลได้สะดวก

วิภัตตินั้น แจก (แปลง/ผันรูปศัพท์) ตามการันต์และลิงค์ ศัพท์ที่การันต์และลิงค์ เหมือนกัน ให้แจก/แปลง เป็นแบบเดียวกัน เช่น นามนามที่เป็น อการันต์ ปุงลิงค์ ให้แจก/แปลง เหมือนกับศัพท์คือ **ชน** หรือ **ปฐมา** (ซึ่งมีรูปศัพท์สำเร็จที่ท่านแจกไว้เป็นตัวอย่างแล้ว) ที่เป็น อการันต์ ปุงลิงค์ ให้แจกอย่าง **มุณี**, อการันต์ อิตถิลิงค์ แจกอย่าง **กณฺฐา**, อการันต์ นปุงสกลิงค์ แจกอย่าง **กุล** เป็นต้น

\* นามศัพท์ทุกศัพท์ ลงวิภัตติ ลิ จนถึง โย เหมือนกันหมดทุกศัพท์ ไม่แตกต่างกันคือ การแปลงรูปศัพท์หลังลงวิภัตติแล้ว